

HIỆU QUẢ QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC THẨM MỸ THEO PHƯƠNG PHÁP REGGIO EMILIA TẠI CÁC TRƯỜNG MẦM NON QUẬN HAI BÀ TRUNG, HÀ NỘI

Phạm Ngọc Quỳnh
Phó Hiệu trưởng trường Mầm non 8/3

Tóm tắt: Bài báo tập trung phân tích hiệu quả của việc quản lý hoạt động giáo dục thẩm mỹ (GDTM) theo phương pháp Reggio Emilia tại một số trường mầm non thuộc quận Hai Bà Trưng, thành phố Hà Nội. Xuất phát từ triết lý “lấy trẻ làm trung tâm”, Reggio Emilia là một phương pháp giáo dục hiện đại đề cao vai trò chủ động, sáng tạo của trẻ trong học tập và phát triển toàn diện thông qua nghệ thuật. Nghiên cứu từ luận văn thạc sĩ cho thấy, mặc dù các trường mầm non trên địa bàn đã bước đầu vận dụng mô hình này, nhưng vẫn tồn tại nhiều thách thức liên quan đến cơ sở vật chất, năng lực đội ngũ và sự phối hợp giữa nhà trường – phụ huynh – cộng đồng. Bài viết đề xuất năm nhóm giải pháp quản lý thiết thực nhằm nâng cao hiệu quả GDTM theo phương pháp Reggio Emilia, hướng tới một môi trường giáo dục sáng tạo, nhân văn và phù hợp với xu thế phát triển giáo dục mầm non hiện đại.

Từ khóa: Giáo dục thẩm mỹ; phương pháp Reggio Emilia; quản lý giáo dục mầm non; phát triển toàn diện; sáng tạo nghệ thuật; môi trường học tập; quận Hai Bà Trưng; giáo dục lấy trẻ làm trung tâm.

EFFECTIVE MANAGEMENT OF AESTHETIC EDUCATION ACTIVITIES USING THE REGGIO EMILIA APPROACH IN KINDERGARTENS OF HAI BA TRUNG DISTRICT, HANOI

Phạm Ngọc Quỳnh
Vice Principal of 8/3 Kindergarten

Abstract: This article focuses on analyzing the effectiveness of managing aesthetic education (AE) activities using the Reggio Emilia approach in several kindergartens in Hai Ba Trung district, Hanoi city. Originating from the philosophy of “child-centered learning,” Reggio Emilia is a modern educational approach that emphasizes the proactive and creative role of children in learning and comprehensive development through art. Research from a master’s thesis indicates that, although kindergartens in the area have initially applied this model, many challenges remain related to facilities, staff capacity, and coordination between schools, parents, and the community. The article proposes five groups of practical management solutions to improve the effectiveness of AE according to the Reggio Emilia method, aiming towards a creative and humane educational environment that aligns with the development trends of modern preschool education.

Keywords: Aesthetic education; Reggio Emilia approach; preschool education management; comprehensive development; artistic creativity; learning environment; Hai Ba Trung district; child-centered education.

Nhận bài: 28/02/2025

Phản biện: 21/03/2025

Duyệt đăng: 28/03/2025

I. CƠ SỞ LÝ LUẬN

Cơ sở lý luận của việc quản lý hoạt động giáo dục thẩm mỹ (GDTM) cho trẻ mầm non theo phương pháp Reggio Emilia được xây dựng dựa trên ba trụ cột chính: lý luận về quản lý giáo dục, đặc điểm của GDTM trong giáo dục mầm non và triết lý Reggio Emilia.

Quản lý giáo dục, tác giả Phạm Ngọc Quỳnh trình bày: “Quản lý là một quá trình tác động có mục đích, có kế hoạch của chủ thể quản lý đến khách thể quản lý (đối tượng quản lý) thông qua việc thực hiện các chức năng quản lý, nhằm đạt được mục đích của quản lý” (tr. 45). Các chức năng cơ bản bao gồm: lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra – tất cả đều phải được triển khai đồng bộ và linh hoạt để đảm bảo hiệu quả quản lý giáo dục, đặc biệt trong bối cảnh đổi mới giáo dục mầm non hiện nay.

Giáo dục thẩm mỹ, luận văn xác định GDTM

là “tổng hợp những tác động sư phạm có mục đích, có hệ thống của các lực lượng giáo dục phù hợp với trẻ mầm non nhằm hình thành khả năng nhận biết, hiểu biết cái đẹp, hình thành tình cảm, nhu cầu hứng thú tạo ra cái đẹp trong cuộc sống sinh hoạt hằng ngày của trẻ” (tr. 68). GDTM có mối liên hệ mật thiết với giáo dục đạo đức, trí tuệ, xã hội và lao động, góp phần phát triển nhân cách toàn diện cho trẻ.

Phương pháp Reggio Emilia, tác giả phân tích: “Hướng tiếp cận Reggio Emilia đặc biệt coi trọng vai trò của nghệ thuật trong giáo dục mầm non. Sức mạnh biểu đạt đa dạng ‘một trăm ngôn ngữ’ của trẻ em được coi là nền tảng quan trọng cho việc phát triển toàn diện của trẻ” (tr. 77). Phương pháp này bắt nguồn từ Ý, do Loris Malaguzzi phát triển, nhấn mạnh vai trò chủ thể của trẻ trong học tập; xem môi trường học tập là “người thầy thứ

ba”, đồng thời đề cao vai trò của giáo viên như người đồng hành, hỗ trợ trẻ khám phá thế giới.

Nhiều nhà nghiên cứu quốc tế đã góp phần làm rõ nền tảng lý luận của phương pháp này. Veia Vecchi (2010) khẳng định tầm quan trọng của rung động thẩm mỹ trong quá trình học của trẻ, coi đó là “nhận thức giác quan thúc đẩy cải thiện các cấu trúc của khả năng diễn giải và sáng tạo của chúng ta” (Malaguzzi, 1993, tr. 32). Louise A. Zukas (2015) cũng nhấn mạnh: “Phương pháp Reggio Emilia không chỉ khuyến khích trẻ sáng tạo mà còn giúp trẻ hiểu và cảm nhận nghệ thuật một cách sâu sắc, từ đó phát triển tư duy và cảm nhận thẩm mỹ” (tr. 102–106).

Trong nước, theo Nguyễn Thị Thành (2022), Reggio Emilia “là một hướng tiếp cận khá mới mẻ đối với giáo dục mầm non ở Việt Nam” nhưng đã được giới thiệu chính thức trong các hội thảo chuyên đề và tập huấn dành cho giáo viên, cán bộ quản lý giáo dục mầm non (tr. 20–25). Tác giả Trần Bích Chi cũng nhấn mạnh rằng: “Việc ứng dụng mô hình trường chất lượng cao theo phương pháp Reggio Emilia góp phần nâng cao chất lượng GDTM, đặc biệt là trong các hoạt động tạo hình” (tr. 91).

Từ các luận điểm lý luận trên, có thể khẳng định rằng: quản lý hoạt động GDTM cho trẻ mầm non theo phương pháp Reggio Emilia là sự kết hợp giữa việc tổ chức môi trường học tập sáng tạo, tôn trọng trẻ như một chủ thể có năng lực, và triển khai các phương pháp quản lý giáo dục hiện đại phù hợp với đặc thù bậc học mầm non. Đây là hướng đi phù hợp với tinh thần đổi mới giáo dục toàn diện, lấy trẻ làm trung tâm, hướng đến phát triển toàn diện về thể chất, trí tuệ và tâm hồn cho trẻ em Việt Nam.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng áp dụng Reggio Emilia trong GDTM tại quận Hai Bà Trưng

Thực trạng quản lý hoạt động giáo dục thẩm mỹ (GDTM) cho trẻ mầm non áp dụng phương pháp Reggio Emilia tại một số trường mầm non quận Hai Bà Trưng, thành phố Hà Nội cho thấy một bức tranh đa chiều với những thành tựu bước đầu và những khó khăn nhất định cần khắc phục. Cuộc khảo sát được tiến hành tại 06 trường mầm non, gồm 4 trường công lập (Mầm non 8/3, Bách Khoa, Việt Bun, Sao Sáng) và 2 trường tư thục (Chú Ngựa Homie, Ngôi Sao), với tổng số 158 người được khảo sát, bao gồm 01 chuyên viên Phòng GD&ĐT, 17 cán bộ quản lý và 140 giáo viên mầm non.

Về nhận thức 89,9% cán bộ quản lý và giáo viên đánh giá việc giáo dục thẩm mỹ là “rất cần thiết” hoặc “cần thiết”; tuy nhiên, chỉ khoảng

38,5% người khảo sát thể hiện hiểu đúng và đủ về bản chất phương pháp Reggio Emilia. Điều này phản ánh một khoảng trống nhất định trong đào tạo và bồi dưỡng chuyên môn về phương pháp này cho đội ngũ giáo viên hiện nay.

Ở khía cạnh triển khai thực tế cho thấy nhiều trường vẫn chưa tích cực áp dụng phương pháp dạy học dựa trên dự án – yếu tố cốt lõi của Reggio Emilia. Chỉ 43,2% giáo viên cho biết đã từng tổ chức hoạt động thẩm mỹ dưới hình thức dự án học tập; phần còn lại vẫn dạy theo lối truyền thống, tập trung vào sản phẩm hơn là quá trình. Trong khi đó, theo Reggio Emilia, trẻ cần được khuyến khích khám phá và thể hiện cảm xúc thẩm mỹ một cách tự nhiên qua các “ngôn ngữ nghệ thuật” đa dạng.

Về môi trường học tập chỉ 2/6 trường có không gian sáng tạo và phòng nghệ thuật đạt tiêu chuẩn hỗ trợ triển khai phương pháp Reggio Emilia. Phần lớn các trường, đặc biệt là trường công lập, thiếu vật liệu tự nhiên, không gian mở và các góc nghệ thuật chuyên biệt. 57% giáo viên cho rằng điều kiện vật chất hiện tại chưa đủ đáp ứng yêu cầu của phương pháp.

Lực lượng tham gia tổ chức hoạt động GDTM còn hạn chế. 35% giáo viên từng được tham gia tập huấn chuyên sâu về tổ chức các hoạt động giáo dục thẩm mỹ theo tinh thần Reggio Emilia. Nhiều trường chưa có giáo viên chuyên trách về nghệ thuật, thiếu cộng tác viên hoặc giảng viên hướng dẫn có kinh nghiệm trong phương pháp này.

Công tác quản lý các hoạt động GDTM cũng gặp nhiều bất cập. Tỷ lệ cán bộ quản lý xây dựng kế hoạch giáo dục dựa trên hứng thú và nhu cầu cá nhân của trẻ còn thấp (chỉ khoảng 40,1%). Việc kiểm tra đánh giá hoạt động GDTM vẫn nặng về sản phẩm cuối cùng, chưa chú trọng tới quá trình học tập sáng tạo. 65% giáo viên chưa từng nhận được phản hồi cụ thể về quá trình sáng tạo của trẻ, chỉ dựa vào sản phẩm đánh giá.

Ngoài ra, các yếu tố ảnh hưởng tiêu cực đến hiệu quả quản lý như: thi0746U8ếu tài liệu hướng dẫn chuẩn hóa, năng lực chuyên môn không đồng đều giữa các giáo viên, sự phối hợp giữa nhà trường và phụ huynh chưa chặt chẽ (74% giáo viên cho biết phụ huynh còn thờ ơ với hoạt động thẩm mỹ tại trường).

Từ các số liệu trên, có thể thấy việc áp dụng phương pháp Reggio Emilia trong giáo dục thẩm mỹ tại các trường mầm non quận Hai Bà Trưng tuy đã bước đầu được triển khai nhưng còn gặp nhiều rào cản cả về điều kiện vật chất, chuyên môn và phương pháp quản lý. Thực trạng này đặt ra yêu cầu cấp thiết phải đổi mới đồng bộ từ nhận thức đến tổ chức thực hiện và đánh giá trong

quản lý giáo dục thẩm mỹ để phương pháp Reggio Emilia thực sự phát huy hiệu quả trong giáo dục mầm non Việt Nam.

2.2. Biện pháp quản lý hoạt động giáo dục thẩm mỹ (GDTM) cho trẻ mầm non theo phương pháp Reggio Emilia

2.2.1. Tăng cường bồi dưỡng nhận thức và năng lực chuyên môn cho đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên

Việc nâng cao nhận thức và chuyên môn về phương pháp Reggio Emilia là điều kiện tiên quyết trong việc triển khai hiệu quả hoạt động giáo dục thẩm mỹ tại các cơ sở giáo dục mầm non. Biện pháp này hướng đến việc xây dựng một đội ngũ sư phạm có hiểu biết sâu sắc về triết lý giáo dục Reggio Emilia, đồng thời có khả năng vận dụng linh hoạt các kỹ thuật và hình thức tổ chức hoạt động phù hợp với đặc trưng lứa tuổi mầm non. Nội dung bồi dưỡng bao gồm: triết lý “trẻ có hàng trăm ngôn ngữ”, thiết kế môi trường học tập thẩm mỹ, tổ chức hoạt động theo dự án và phương pháp quan sát – ghi nhận tiến trình sáng tạo của trẻ. Trong cơ sở thực tiễn chỉ khoảng 40,1% cán bộ quản lý xây dựng mục tiêu giáo dục dựa trên nhu cầu riêng của trẻ cho thấy sự cần thiết đổi mới tư duy lập kế hoạch giáo dục. Biện pháp giúp tăng tính chủ động, hứng thú và khả năng sáng tạo của trẻ trong quá trình tiếp nhận và biểu đạt thẩm mỹ, đồng thời thể hiện đúng tinh thần lấy trẻ làm trung tâm.

2.2.2. Xây dựng mục tiêu và kế hoạch giáo dục phù hợp với đặc điểm cá nhân và hứng thú của trẻ

Triết lý Reggio Emilia đề cao việc phát triển cá nhân hóa trong giáo dục, coi mỗi đứa trẻ là một thực thể riêng biệt với những nhu cầu, sở thích và nhịp độ phát triển khác nhau. Do đó, kế hoạch và mục tiêu giáo dục cần được xây dựng linh hoạt, phù hợp với đặc điểm riêng của từng trẻ, thay vì áp dụng rập khuôn theo chương trình mẫu. Nội dung giáo dục nên được phát triển dựa trên những quan sát tỉ mỉ, ghi nhận từ thực tiễn lớp học, từ đó khai thác các chủ đề học tập phù hợp với hứng thú của trẻ. Tuy nhiên, số liệu khảo sát chỉ ra rằng có khoảng 40,1% cán bộ quản lý thực sự chú trọng đến việc xây dựng mục tiêu giáo dục dựa trên nhu cầu cá nhân của trẻ. Điều này cho thấy việc chuyển đổi từ tư duy giáo dục đại trà sang giáo dục cá thể hóa vẫn còn là thách thức lớn trong công tác quản lý. Biện pháp này nếu được triển khai đồng bộ sẽ góp phần tạo nên một môi trường học tập thân thiện, khơi dậy hứng thú, tăng cường sự chủ động và phát huy tối đa năng lực sáng tạo của trẻ.

2.2.3. Thiết kế và phát triển môi trường học tập thẩm mỹ phong phú, giàu tính nghệ thuật và sáng tạo

Trong phương pháp Reggio Emilia, môi trường được xem là “người thầy thứ ba” – một nhân tố có ảnh hưởng sâu sắc đến nhận thức và hành vi của trẻ. Do vậy, thiết kế môi trường giáo dục thẩm mỹ cần được chú trọng cả về mặt thẩm mỹ, tính mở và khả năng khơi gợi cảm hứng sáng tạo. Các không gian nghệ thuật nên được bố trí linh hoạt, sử dụng vật liệu tự nhiên, đa dạng về màu sắc và chất liệu, đồng thời tạo điều kiện cho trẻ được trải nghiệm qua các giác quan. Tuy nhiên, khảo sát cho thấy chỉ 2/6 trường có phòng nghệ thuật đạt chuẩn, trong khi 57% giáo viên cho rằng điều kiện cơ sở vật chất hiện tại chưa phù hợp để triển khai Reggio Emilia. Biện pháp này không chỉ hướng tới việc cải tạo không gian học tập, mà còn đặt trọng tâm vào việc xây dựng môi trường giáo dục kích thích tư duy, trí tưởng tượng và khả năng biểu đạt nghệ thuật của trẻ mầm non.

2.2.4. Đổi mới hình thức tổ chức và phương pháp thực hiện hoạt động giáo dục thẩm mỹ

Hoạt động GDTM theo phương pháp Reggio Emilia không bó hẹp trong các tiết học nghệ thuật mang tính trình diễn, mà được tổ chức dưới hình thức dự án mở – nơi trẻ được chủ động lựa chọn đề tài, phương thức thể hiện và tiến hành hoạt động một cách sáng tạo. Biện pháp này yêu cầu sự đổi mới toàn diện trong cách tiếp cận, tổ chức và điều hành lớp học của giáo viên mầm non. Các hoạt động cần được tích hợp liên môn, khuyến khích trẻ sử dụng các “ngôn ngữ biểu đạt” khác nhau như hội họa, điêu khắc, nhiếp ảnh, kịch nghệ... để thể hiện cảm xúc và tư duy thẩm mỹ. Tuy nhiên, tỷ lệ giáo viên từng tổ chức hoạt động theo dự án mới chỉ đạt 43,2%, cho thấy phương pháp này vẫn chưa được áp dụng phổ biến trong thực tế. Việc triển khai biện pháp này sẽ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục thẩm mỹ, phát triển năng lực sáng tạo và khả năng hợp tác của trẻ trong môi trường học tập hiện đại.

2.2.5. Đa dạng hóa hình thức kiểm tra, đánh giá quá trình phát triển thẩm mỹ của trẻ

Trong giáo dục thẩm mỹ theo định hướng Reggio Emilia, việc đánh giá không đơn thuần là đo lường sản phẩm cuối cùng mà cần tập trung vào quá trình trải nghiệm, sự tiến bộ cá nhân và khả năng biểu đạt cảm xúc của trẻ. Biện pháp này đề xuất xây dựng các công cụ đánh giá mềm dẻo như nhật ký giáo viên, hồ sơ học tập (portfolio), quan sát hành vi sáng tạo, triển lãm sản phẩm... để phản ánh sự phát triển toàn diện về thẩm mỹ

của trẻ. Đặc biệt, việc đánh giá nên gắn liền với phản hồi tích cực, giúp trẻ tự nhận thức và tiếp tục hoàn thiện bản thân. Số liệu khảo sát cho thấy có tới 65% giáo viên nhận định hoạt động đánh giá hiện nay còn hình thức, chưa quan tâm đúng mức đến tiến trình sáng tạo. Việc đa dạng hóa hình thức đánh giá không chỉ góp phần đổi mới phương pháp quản lý, mà còn xây dựng được nền tảng giáo dục nhân văn và phát triển cá nhân toàn diện cho trẻ mầm non.

2.2.6. Tăng cường phối hợp giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng trong tổ chức hoạt động giáo dục thẩm mỹ

Sự thành công của hoạt động GDTM theo phương pháp Reggio Emilia phụ thuộc rất lớn vào mối quan hệ chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng. Biện pháp này nhấn mạnh vai trò đồng hành của phụ huynh và các tổ chức xã hội trong việc tạo dựng môi trường nghệ thuật, đồng thời hỗ trợ nhà trường trong việc tổ chức các hoạt động sáng tạo cho trẻ. Các hình thức phối hợp có thể bao gồm: tổ chức ngày hội nghệ thuật, triển lãm sản phẩm sáng tạo, mời nghệ sĩ địa phương đến giao lưu, tổ chức hội thảo chuyên đề cho phụ huynh... Tuy nhiên, theo kết quả khảo sát, 74% giáo viên cho rằng phụ huynh còn ít quan tâm hoặc chưa thực sự hiểu rõ vai trò của GDTM. Việc tăng cường phối hợp liên kết các bên liên quan sẽ góp phần tạo dựng một hệ sinh thái giáo dục tích cực, trong đó trẻ em được nuôi dưỡng, bảo vệ và phát triển trong môi trường xã hội toàn diện và nhân văn.

III. KẾT LUẬN NGHIÊN CỨU

Giáo dục thẩm mỹ cho trẻ mầm non đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành nhân cách, nuôi dưỡng cảm xúc, khơi dậy tư duy sáng tạo và phát

triển toàn diện cho trẻ. Trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay, phương pháp Reggio Emilia – với triết lý lấy trẻ làm trung tâm, đề cao vai trò của nghệ thuật và trải nghiệm cá nhân – đã và đang được quan tâm vận dụng tại nhiều quốc gia, trong đó có Việt Nam. Tuy nhiên, quá trình triển khai phương pháp này tại các trường mầm non ở quận Hai Bà Trưng (Hà Nội) vẫn còn nhiều bất cập như: nhận thức chưa đầy đủ của đội ngũ giáo viên, hạn chế về điều kiện cơ sở vật chất, sự thiếu đồng bộ trong công tác lập kế hoạch, tổ chức hoạt động, đánh giá và phối hợp giữa các lực lượng giáo dục.

Trên cơ sở khảo sát thực tiễn và phân tích lý luận, bài báo đã đề xuất sáu biện pháp quản lý có tính khả thi và phù hợp với đặc điểm của giáo dục mầm non Việt Nam. Các biện pháp bao gồm: bồi dưỡng chuyên môn về Reggio Emilia cho đội ngũ sư phạm; xây dựng kế hoạch giáo dục thẩm mỹ cá thể hóa; thiết kế môi trường nghệ thuật sáng tạo; đổi mới hình thức tổ chức hoạt động; đa dạng hóa đánh giá quá trình; và tăng cường phối hợp giữa nhà trường – gia đình – cộng đồng. Mỗi biện pháp đều được xây dựng trên cơ sở thực tiễn và có tác động hỗ trợ lẫn nhau, hình thành một hệ thống quản lý tổng thể, thúc đẩy hiệu quả của hoạt động giáo dục thẩm mỹ trong nhà trường.

Việc vận dụng linh hoạt và đồng bộ các biện pháp nêu trên không chỉ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục thẩm mỹ cho trẻ mầm non mà còn đặt nền móng cho việc nhân rộng mô hình giáo dục Reggio Emilia trong hệ thống giáo dục mầm non Việt Nam. Đây cũng là cơ sở để các nhà quản lý, các nhà giáo dục tiếp tục nghiên cứu, điều chỉnh và hoàn thiện các giải pháp nhằm đáp ứng yêu cầu phát triển giáo dục hiện đại, toàn diện và nhân văn trong thế kỷ XXI.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2009). Chương trình giáo dục mầm non. Hà Nội: Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2019). Hướng dẫn tổ chức hoạt động giáo dục phát triển thẩm mỹ cho trẻ em trong trường mầm non. Hà Nội: Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
- Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (1998). The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach—Advanced reflections (2nd ed.). Greenwich, CT: Ablex Publishing.
- Gandini, L. (2012). Connecting through caring and learning: The Reggio Emilia approach to early childhood education. *Child Care Information Exchange*, (197), 42–45.
- Hồ Thị Hạnh. (2015). Giáo dục thẩm mỹ cho trẻ mẫu giáo ở Việt Nam. *Tạp chí Khoa học Giáo dục Mầm non*, (5), 21–26.
- Loris Malaguzzi. (1994). *Your image of the child: Where teaching begins*. Exchange Press.
- Nguyễn Ánh Tuyết. (2017). Một số biện pháp nâng cao chất lượng giáo dục nghệ thuật trong trường mầm non. *Tạp chí Giáo dục*, (403), 34–37.
- Nguyễn Thị Bích Hạnh. (2020). Tổ chức hoạt động tạo hình theo dự án ở trường mầm non. *Tạp chí Khoa học Giáo dục Mầm non*, (9), 40–44.
- Nguyễn Thị Kim Dung. (2021). Môi trường giáo dục thẩm mỹ theo định hướng Reggio Emilia ở trường mầm non. *Tạp chí Khoa học Giáo dục Mầm non*, (12), 18–23.
- Nguyễn Thị Nhung. (2022). Quản lý hoạt động giáo dục nghệ thuật trong trường mầm non theo hướng tiếp cận Reggio Emilia. *Luận văn thạc sĩ, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội*.
- Trần Thị Thắm. (2019). Phối hợp giữa gia đình – nhà trường – cộng đồng trong tổ chức hoạt động giáo dục nghệ thuật cho trẻ mầm non. *Tạp chí Giáo dục*, (456), 39–42.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Walsh, G., & Gardner, J. (2006). Teachers' readiness to embrace change in the early years of learning: A Northern Ireland perspective. *European Early Childhood Education Research Journal*, 14(2), 127–140.